

GEOGRAFIA POLITYCZNA SINGAPURU

Położenie geograficzne i geopolityczne

Singapur jest państwem położonym pomiędzy 1⁰09' a 1⁰29' szer. geogr. N oraz 103⁰36' a 104⁰25' dł. geogr. E, na wyspie Singapur oraz 63 niewielkich wysepkach, na południowym krańcu Półwyspu Malajskiego, pomiędzy Malezją a indonezyjskim archipelagiem Riau. Od kontynentu azjatyckiego oddziela go wąska cieśnina Johor, o szerokości zaledwie 1,2 km. Singapur od zachodu oblewają wody cieśniny Malakka, a od południa cieśniny Singapurskiej. Mieszają się tu wody Morza Andamańskiego oraz Południowochińskiego, a zarazem Oceanu Indyjskiego i Pacyfiku.

Wyspa Singapur, jest w zdecydowanej większości niziną aluwialną, jedynie w centralnej części wznoszą się granitowe skały, tworzące najwyższe wzniesienia kraju – Bukit Timah (166 m n.p.m.) i Bukit Mandai (128 m n.p.m.).

Singapur jest położony zaledwie 137 km na północ od równika. Panuje tu klimat równikowy wybitnie wilgotny, bez większych różnic w trakcie całego roku. Pomimo wysokich opadów (ok. 2500 mm rocznie) i dużej wilgotności, Singapur ma problemy z zaopatrzeniem w wodę, którą musi sprowadzać z Malezji. Sieć rzeczna jest co prawda gęsta, ale składa się z bardzo krótkich rzek, najdłuższa ma zaledwie 15 km długości (Dol'nikova, Ioanesjan 1989, *Singapore Facts and Pictures*, 1988).

Według przyjętej w geografii politycznej klasyfikacji państw ze względu na położenie, Singapur należy uznać na państwo tropikalne, nizinne, litoralne wyspiarskie. Pomimo tego, że w strefie tropikalnej (0-15⁰ szer. geogr.) są położone aż 64 państwa, tylko 3 z nich można uznać za dobrze rozwinięte: Brazylię, Malezję oraz zdecydowanie najlepiej rozwinięty w tej grupie Singapur (Sobczyński 2006).

Geograficzne położenie Singapuru ma zasadniczy wpływ na jego położenie geopolityczne.

Lokalizacja Singapuru w węzłowym, niezwykle istotnym pod względem strategicznym i komunikacyjnym punkcie Azji, na skrzyżowaniu głównych szlaków handlowych, w miejscu najdogodniejszego (z punktu widzenia transportowego) połączenia Oceanu Indyjskiego z Pacyfikiem, na głównym szlaku z Europy i Bliskiego Wschodu do Chin i Japonii, w głównej mierze stymuluje od prawie 200 lat przekształcenia polityczne i gospodarcze Singapuru.

To doskonale położenie w pełni rekompensuje zarówno niewielkie rozmiary państwa jak i brak jakichkolwiek surowców naturalnych. Singapur należący do grupy najmniejszych państw świata, jest zdecydowanie najmniejszym państwem Azji Południowo-Wschodniej, a poprzez niewielkie cieśniny graniczy z wielokrotnie większymi i ludniejszymi państwami – Indonezją i Federacją Malezji. Z położeniem geopolitycznym wiążą się trzy współczynniki – terytorialny współczynnik naporu politycznego¹, który dla Singapuru wynosi 3245,58 oraz demograficzny współczynnik naporu politycznego, który wynosi 57,03. Obliczając średnią z obu współczynników, można otrzymać tzw. zintegrowany współczynnik naporu politycznego, który w tym przypadku wynosi 1651,31. Wszystkie te współczynniki, w przypadku Singapuru przyjmują bardzo niekorzystne wartości², pokazując ogromne dysproporcje i potencjalną presję sąsiadów, tylko w nieznacznym stopniu łagodzoną wyspiarskim położeniem Singapuru. Z pewnością istotne znaczenie ma fakt, iż zarówno Indonezja jak i Malezja, są krajami muzułmańskimi, o bardzo silnych w niedawnej przeszłości wpływach komunistycznych, a w ostatnich latach wyraźnie zaznaczającym się fundamentalizmie islamskim wśród części mieszkańców. Dlatego też zrozumiała jest polityka władz Singapuru, przejawiająca się w aktywnej przynależności do wielu regionalnych organizacji polityczno-gospodarczych oraz bliskiej współpracy z USA.

Współczesne terytorium państwa

Dokładne określenie wielkości terytorium Singapuru, wbrew pozorom, nie jest sprawą jednoznaczną, z powodu ciągłego „powiększania się” obszaru państwa w wyniku pozyskiwania nowych terenów, głównie poprzez zasypywanie płycizn morskich. Według różnych źródeł³, współczesna powierzchnia Singapuru zawiera się w przedziale od 682,7 km² do 704 km².

Bez względu na to, jaki dokładnie jest aktualny obszar Singapuru, to posiadając zaledwie ok. 690-700 km² powierzchni, należy on do grupy najmniejszych państw świata, tzw. „minipaństw” i zajmuje pod względem obszaru 179 miejsce w świecie. Wśród współczesnych 25 „minipaństw”, czyli państw o powierzchni do 2 tys. km², zajmuje 7 miejsce, co oznacza, że na świecie jest 18 mniejszych państw (Sobczyński 2006). Jednak w Azji tylko jedno

¹ terytorialny współczynnik naporu politycznego to stosunek sumy powierzchni państw sąsiadujących do powierzchni danego państwa, a demograficzny współczynnik naporu politycznego to stosunek populacji państw sąsiadujących do populacji danego państwa (Sobczyński 2006, str. 200-205).

² dla porównania, w przypadku Polski współczynnik naporu terytorialnego wynosi 58,96; demograficznego 8,08; a zintegrowany 33,52. Wartości te, choć wielokrotnie mniejsze niż w przypadku Singapuru, również są uznawane za niekorzystne (Sobczyński 2006).

³ różne wartości dotyczące powierzchni Singapuru: 682,7 km² (Bińkowski 2004), 692,7 km² (*The World Factbook*), 693 km² (Sobczyński 2006), 697 km² (*Calendario Atlante de Agostini* 2006), 699 km² (*Encyklopedia Świat i Polska* 2007), 704 km² (*Singapore Department of Statistics*)

państwo, Malediwy, zajmuje dwukrotnie mniejszy obszar, a w porównaniu z terytorium swych najbliższych sąsiadów, Singapur jest wręcz karłem, mniejszym od Malezji 477 razy, a od Indonezji aż 2770 razy.

Singapur jest państwem wyspiarskim. Największa wyspa ma powierzchnię 581 km², co stanowi aż 84% całkowitej powierzchni kraju. Jej maksymalna szerokość to zaledwie 23 km, a długość 42 km. Ponadto do Singapuru należą 63 niewielkie wyspy, zarówno naturalne, jak i sztuczne, spośród których ok. 1/3 jest bezludna. Najistotniejsze wśród tych wysp to Jurong Island, Pulau Tekong, Pulau Ubin i Sentosa (ryc. 1). W ciągu ostatnich 40 lat, w wyniku zasypywania płycizn i przybrzeżnych raf oraz tworzenia sztucznych wysp, powierzchnia państwa zwiększyła się o kilkadziesiąt km² (Hanna 2000, Sobczyński 1989, 2006).

Ryc. 1. Singapur

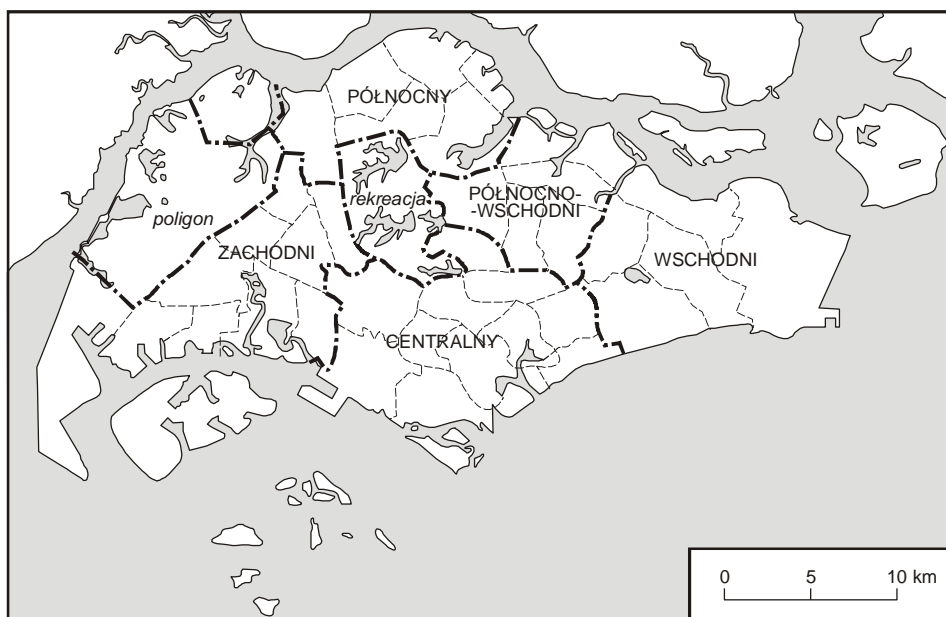
Singapur powszechnie jest określany jako miasto-państwo (Barbag 1987, Otok 1996). Formalnie jest to prawdą, ponieważ w 1970 r., rząd rozszerzył granice administracyjne stolicy, czyli miasta Singapur i zrównał je z granicami Republiki Singapuru. Jednak pomimo to, współcześnie sama stolica faktycznie zajmuje ok. 1/3 obszaru państwa, a wraz z kilkoma miastami satelickimi (m.in. Jurong, Katong, Serangoon) oraz osiedlami podmiejskimi, cały teren zurbanizowany obejmuje zaledwie ok. połowę powierzchni republiki. Na pozostały obszar składają się liczne mniejsze wyspy, w części bezludne, ponadto pozostałość dawnej naturalnej dżungli, czyli ok. 80 ha. rezerwatu Bukit Timah wraz z ogrodem botanicznym i zoologicznym, wyspa Sentosa, przekształcona w turystyczny park rozrywki i wypoczynku oraz ok. 3 tys. gospodarstw rolnych położonych głównie w północnej części państwa (ryc. 1). Tak więc określanie Singapuru mianem jedynie współcześnie w pełni suwerennego

państwa-miasta, choć formalnie poprawne, jest nie w pełni zgodne z rzeczywistością, ponieważ powstało ono w wyniku sztucznego zabiegu administracyjnego i istotnie odbiega od modelowego przykładu takiej jednostki (Sobczyński 2006).

Podział administracyjny i urbanistyczny

Singapur od 24.11.2001 r. jest podzielony administracyjnie na pięć regionów (*districts*), jest to: Singapur Centralny, Północno-Wschodni, Północno-Zachodni, Południowo-Wschodni oraz Południowo-Zachodni. Są one podzielone na 55 dzielnic. Każdy region jest zarządzany przez swojego mera oraz Radę Rozwoju Miejscowego (*Community Development Council*). Do kompetencji poszczególnych Rad należy planowanie i nadzorowanie lokalnych przedsięwzięć

Obok podziału administracyjnego, w Singapurze powszechnie stosowany jest podział urbanistyczny na poszczególne regiony (*Singapore Planning Regions*) (ryc. 2). Początkowo jego głównym celem było planowanie przestrzenno-gospodarcze, lecz obecnie jest on wykorzystywany przez władze rządowe oraz stosowany w spisie powszechnym. Regiony urbanistyczne są bardziej popularne od regionów administracyjnych i *de facto* stanowią podział Singapuru. Jest ich pięć: Centralny, Północny, Północno-Wschodni, Wschodni i Zachodni. Nie obejmują jednak całej powierzchni państwa. Są jeszcze dwa wydzielone obszary, jeden w centralnej, a drugi w zachodniej części wyspy. Zawierają zbiorniki wodne zasilane deszczami, co w warunkach Singapuru jest bardzo istotne, ponieważ ma on duży deficyt słodkiej wody, którą musi importować. Służą także innym celom: centralny obejmuje tereny wypoczynkowe (rezerwat przyrody Bukith Timah oraz ogród zoologiczny), a zachodni poligon wojskowy (ryc. 2) (www.pl/wikipedia)

Ryc. 2. Podział urbanistyczny Singapuru na regiony planowania miejskiego

Historia polityczna

Choć pierwsze wzmianki o Singapurze są przypisywane już Ptolemeuszowi, to aż do późnego średniowiecza dużo więcej było w nich fikcji niż faktów. Dopiero opisy Marco Polo z XIII w. oraz źródła jawajskie z wieku XIV precyzyjnie i wiarygodnie opisują handlową osadę Temasek (*Morskie Miasto*) położoną na późniejszej wyspie Singapur. Osada została zburzona przez Jawajczyków w 1365 r., a następnie skolonizowana przez władcę Palembangu (Sumatra) Megata Iskandara Szaha w 1390 r. Późniejsza, wielowiekowa przynależność wyspy do sułtana Johoru, była okresem stagnacji gospodarczej (Čufirin 1988).

Przełomową datą w dziejach Singapuru, był rok 1819, kiedy to brytyjski urzędnik Kompanii Wschodnioindyjskiej, sir Stamford Raffles, wydzierżawia od sułtana Johoru prawie bezludną, bagnistą wyspę. Docenił on doskonale strategiczne położenie Singapuru, postanowił utworzyć na wyspie port, który będzie obsługiwał drogę morską do Chin, kontrolował handel w tym regionie i przyczyni się do ograniczenia wpływów Holandii. Raffles postanawia założyć w Singapurze pierwszy w tym regionie całkowicie wolny port morski, w którym można prowadzić handel bez żadnych ograniczeń. Stało się to przyczyną błyskawicznego rozwoju gospodarczego i demograficznego Singapuru, a niezwykle liberalna gospodarka jest do dziś podstawą sukcesu ekonomicznego wyspy. Już po kilku latach Singapur stał się największym brytyjskim ośrodkiem handlowym, a wkrótce również politycznym, na Malajach. W 1824 r. został wykupiony i przechodzi na własność Kompanii Wschodnioindyjskiej a dwa lata później łącząc się dwiema posiadłościami brytyjskimi na Malajach – Penangiem i Malakką, tworzy tzw. „Miasta (osady) Cieśniny”, które w 1867 r. przekształcają się w kolonię koronną Wielkiej Brytanii z siedzibą w Singapurze. W jej skład wchodzi też Wyspy Kokosowe (od 1886 r.) i Bożego Narodzenia (od 1889 r.) na Oceanie Indyjskim oraz wyspa Labuan przy północnym wybrzeżu Borneo (od 1907 r.) (Epstein 1934). Otwarcie w 1869 r. Kanału Sueskiego, pojawienie się statków parowych, rozwój plantacji drzew kauczukowych, początki przemysłu na wyspie, przyczyniły się do bardzo gwałtownego rozwoju, zarówno gospodarczego jak i demograficznego Singapuru. W XX w. miasto przekształca się w największy brytyjski port morski w Południowo-Wschodniej Azji i potężną twierdzę wojskową, co bardzo istotnie zwiększa jego znaczenie polityczne. Lata stabilności i rozwoju pod rządami brytyjskimi zakończyły się wraz z inwazją japońską w 1942 r. i okupacją miasta. Anglicy ponownie uzyskują kontrolę nad Singapurem w 1945 r., lecz lata wojny bardzo zmniejszyły prestiż kolonistów w oczach mieszkańców i przyspieszyły dekolonizację (Bankowicz 2005, Burski 2004, Langer 2004, *Singapore Facts and Pictures* 1988).

W 1946 r. Singapur staje się wydzieloną, odrębną brytyjską kolonią koronną, a dwa lata później zostają przeprowadzone pierwsze wybory do parlamentu singapurskiego. W tym samym roku powstaje Unia Malajska pod zarządem brytyjskim, a Komunistyczna Partia Malajów rozpoczyna 12 letnią wojnę partyzancką. Przełom lat 40. i 50. jest początkiem procesów dekolonizacji w skali globalnej, a przykład takich przywódców jak Nehru, Sukarno czy Naser, bardzo mocno oddziałuje na wielu singapurczyków i powoduje szybki wzrost tendencji antykolonialnych. Dlatego też Brytyjczycy postanowili przyznać Singapurowi większą samodzielność. W 1951 r. specjalnym aktem królewskim otrzymał prawa miejskie, a w 1955 r. weszła w życie konstytucja, powołano pochodzące z wyboru urzędy, w których władzę przejmują ugrupowania antykolonialne. Dzięki pokonaniu komunistycznej partyzantki, władze brytyjskie uzgadniają z demokratycznymi ugrupowaniami malajskimi warunki niepodległości i w 1957 r. proklamują powstanie niepodległej Federacji Malajskiej. Singapur nie wchodzi w jej skład, natomiast w 1958 r. przestaje formalnie istnieć brytyjska kolonia Singapur, a na jej miejsce powołano autonomiczne Państwo Singapur. Nie było ono w pełni suwerenne – obronność, polityka zagraniczna i częściowo bezpieczeństwo wewnętrzne, nadal pozostały w rękach brytyjskich. W wyniku tych ustaleń, Singapur stał się szczególnym rodzajem jednostki politycznej, która posiadała suwerenność wewnętrzną, a jednocześnie całkowicie była pozbawiona suwerenności zewnętrznej. W przeprowadzonych rok później wyborach, władzę w Singapurze przejęła po raz pierwszy Partia Akcji Ludowej (*People's Action Party* PAP), a premierem został jej przywódca Lee Kuan Yew, który w przyszłości miał stać się najwybitniejszą postacią singapurskiej sceny politycznej. Nowy rząd bardzo szybko wprowadził w życie program reform społecznych i gospodarczych oraz rozprawił się (metodami administracyjnymi) z dotychczas bardzo wpływowym ruchem komunistycznym. Głównym celem Lee Kuan Yeta było całkowite uniezależnienie się od Wielkiej Brytanii i połączenie z Federacją Malajską, w tym okresie rząd nie brał on pod uwagę niepodległości Singapuru. Plany te zostały zrealizowane w 1963 r., kiedy proklamowano, z inicjatywy rządu malajskiego, zatwierdzone w referendum, powstanie nowego państwa o nazwie Federacja Malezji, w skład którego weszły Malaje, Singapur oraz Sabah i Sarawak, były kolonie brytyjskie leżące w północnej części wyspy Borneo. Natomiast wbrew wcześniejszym zapowiedziom Brunei odmówiło udziału w Federacji. Singapur ostatecznie uwolnił się spod dominacji brytyjskiej, stając się częścią suwerennej Federacji Malezji jako autonomiczny stan (Bankowicz 2004, 2005, Burski 2004, Langer 2004, *Singapore Facts and Pictures* 1988).

Sytuacja taka trwała zaledwie dwa lata. Singapur został zmuszony do wystąpienia z Federacji Malajskiej i 9 sierpnia 1965 r. ogłosił niepodległość. Decyzja ta została podjęta pod

naciskiem partii malajskich i rządu centralnego w Kuala Lumpur. Lee Kuan Yew do końca starał się wypracować kompromisowe rozwiązanie, które umożliwiło by pozostanie Singapuru w Federacji, jednak działania te zakończyły się niepowodzeniem. Głównymi przyczynami separacji była chęć utrzymania przez władze politycznej dominacji ludności malajskiej i religii muzułmańskiej w Malesji, różnice ekonomiczne oraz niechęć, a niekiedy nawet wrogość Malajów do Chińczyków, prowadząca do konfliktów etnicznych, warunkowana głównie wyraźnie wyższą zamożnością ludności chińskiej i jej dominacją w gospodarce. Ponadto władze w Kuala Lumpur obawiały się wzrostu chińskiego nacjonalizmu wśród licznej społeczności chińskiej zamieszkujących Półwysep Malajski. W połowie lat 60. w liczącej zaledwie 11 mln. obywateli Federacji Malesji, Malajowie stanowili tylko 46%, Chińczycy 35%, Hindusi 10%, autochtoniczne ludy Borneo 9%. Odłączenie się wówczas półtoramilionowego, w zdecydowanej większości zamieszkanego przez Chińczyków Singapuru, w dużym stopniu zmniejszało udział ludności chińskiej w strukturze etnicznej Malesji (Bankowicz 2004, 2005, Burski 2004).

W 1965 r., pierwszy raz w historii, praktycznie wbrew swej woli, Singapur otrzymał możliwość funkcjonowania jako niepodległe państwo i tą możliwość doskonale wykorzystał. Pomimo bardzo małego terytorium, braku bogactw naturalnych, kolonialnej gospodarki, zróżnicowanego społeczeństwa, szybko stał się błyskawicznie rozwijającym się, zamożnym państwem o bardzo stabilnym systemie politycznym. Stał się fenomenem na skalę światową.

Fot. 1. Założyciel Singapuru, sir Stamford Raffles na tle dzielnicy biznesowej, fot. autor

Współczesny ustrój państwa

Nazwa Singapur, pojawiła się w XIII w. i związana jest z legendą, według której sułtan Palembangu zobaczył na wyspie lwa lub – według innej wersji – rybę z głową lwa. Pochodzi od dwóch sanskryckich słów: *singa* (lew) i *pura* (miasto), stąd w odniesieniu do Singapuru stosuje się także nazwę Miasto Lwa, a symbolem miasta jest *Merlion*, ryba z głową lwa (fot. 2.).

Fot. 2. *Merlion*, ryba z głową lwa, symbol Singapuru, fot. autor

Oficjalna nazwa państwa brzmi Republika Singapuru (*Republic of Singapore*) i oddaje główne założenia ustrojowe, czyli republikański model rządów o ustroju parlamentarno-gabinetowym. Oficjalnie głową państwa jest prezydent, od 1991 r. wybierany w wyborach powszechnych na 6 letnią kadencję. Jednak praktycznie pełnia władzy jest sprawowana przez premiera rządu. Najwyższą władzą ustawodawczą jest jednoizbowy parlament, także wybierany w wyborach powszechnych na 5 letnią kadencję. Głosowanie jest obowiązkowe, dotyczy wszystkich obywateli, którzy ukończyli 21 lat⁴. Władza sądownicza jest sprawowana przez niezależny Sąd Najwyższy oraz podporządkowane mu sądy niższego szczebla.

Główne zasady ustrojowe zawarte zostały w Konstytucji Republiki Singapuru. Do 1980 r., składała się ona z trzech osobnych aktów prawnych: konstytucji Singapuru uchwalonej w 1963 r., aktu z 9 sierpnia 1965 proklamującego niepodległość oraz konstytucji Malezji z 1957 r., ale tylko w tej części, która dała się zastosować w warunkach istnienia niezależnego Singapuru. Sytuacja ta była z wielu powodów bardzo niekorzystna, dlatego w 1980 r. opublikowano swoisty reprint konstytucji w formie jednolitego tekstu, łączącego w sobie

⁴ karą za niedopełnienie obowiązku głosowania jest skreślenie z listy wyborców. Ponowny wpis do rejestru następuje po zapłaceniu 5 SGD. Suma nie uległa zmianie od 1959 r. i ma charakter symboliczny (ok. 10 zł).

wszelkie dotychczasowe dokumenty konstytucyjne (Bankowicz 2005, *Singapore Facts and Pictures* 1988).

Singapur pod względem systemu politycznego jest swoistego rodzaju fenomenem. Jego podstawową cechą jest wyjątkowa stabilizacja i uporządkowanie. Od 1959 r. do chwili obecnej jest nieprzerwanie rządzony przez Partię Akcji Ludowej (*People's Action Party* PAP). Dominacja PAP w polityce Singapuru osiąga rozmiary nie znane w demokratycznych ustrojach republikańskich. Pomimo istnienia systemu wielopartyjnego oraz konkurencyjności wyborów, PAP triumfowała we wszystkich kolejnych wyborach, nigdy nie zdobywając poniżej 61% głosów. Partie opozycyjne, choć w wyborach zdobywają łącznie od 25 do 40% głosów, to jednak z powodu rozproszenia głosów oraz konstrukcji ordynacji wyborczej, są w stanie wprowadzić do ponad 80 osobowego parlamentu zaledwie 1-3 posłów⁵. Imponujące sukcesy wyborcze PAP nie są, jak można by przypuszczać, rezultatem fałszerstw i represji, wynikają głównie ze skuteczności i rzetelności rządów, konfucjańskiej mentalności wyborców⁶, braku realnej alternatywy politycznej oraz z osobowości i charyzmy przywódcy PAP, Lee Kuan Yewa, który od 1959 r., nieprzerwanie aż do listopada 1990 r. sprawował funkcje premiera.

W latach 1990-2004 na czele singapurskiego rządu stał, wyznaczony przez Lee Kuan Yewa na następcę, Goh Chok Tong, a w 2004 r. urząd premiera objął Lee Hsien Loong, najstarszy syn Lee Kuan Yewa. Pomimo tego, że Lee Kuan Yew od 18 lat nie stoi na czele władz Singapuru i że ma obecnie 85 lat, to nadal jest aktywny i obecny w polityce. W latach 90. pełnił w rządzie funkcję „ministra seniora”, a obecnie „ministra mentora”. Są to stanowiska nieznanne w praktyce ustrojowej innych państw i jednoznacznie wskazują, iż zajmująca je osoba, pełni szczególną rolę. W rzeczywistości Lee Kuan Yew nadal jest faktycznym przywódcą Singapuru i nadal wyznacza główne założenia jego polityki.

Bardzo specyficzny singapurski system polityczny z pewnością nie jest przykładem liberalnej demokracji, a Lee Kuan Yewa na pewno nie można postawić za wzór demokratycznego przywódcy. Jednak nie można też mówić, że jest to system dyktatorski. Jest on określany bardzo różnie, jako „demokracja konfucjańska”, „demokracja bezalternatywna”, lub też „autokracja oświecona”. To co jednak najbardziej wyróżnia singapurski system polityczny na tle innych państw, nie tylko postkolonialnych, to brak korupcji oraz niezwykła sprawność, skuteczność i efektywność. Rządowa administracja singapurska uchodzi za wzór kompetencji i uczciwości (Bankowicz 2005).

⁵ wyniki poszczególnych wyborów znajdują się na stronie www.elections.gov.sg/index.html

⁶ wynika ona z popularnej w naukach Konfucjusz koncepcji „Mandatu Nieba”, mówiącej o braku alternatywy dla skutecznych i rzetelnych rządów (Bankowicz 2004, str. 439).

Dowodzą tego m.in. badania *Transparency International* (TI), pozarządowej, niezależnej, międzynarodowej organizacji badającej zjawiska korupcji na świecie. Według opublikowanego w 2006 r. przez TI „Wskaźnika Percepcji Korupcji” (*Corruption Perceptions Index CPI*), Singapur uplasował się na 5 miejscu wśród najmniej skorumpowanych państw świata, ze wskaźnikiem CPI 9,4⁷. Wyprzedził takie państwa jak np. Szwecja, Szwajcaria, Norwegia, Holandia. Dla porównania w tym samym badaniu Polska została umieszczona na miejscu 61 ze wskaźnikiem CPI 3,7 (www.transparency.org).

Jednak niezależna ocena stanu demokracji i wolności w Singapurze wypada już dużo gorzej. Według raportu *Freedom House* za rok 2007, Singapur został sklasyfikowany jako państwo „częściowo wolne” (*partly free*). Prawa polityczne⁸ (*political rights*) zostały ocenione nisko, na 5, a swobody osobiste (*civil liberties*) nieco lepiej, na 4. Są to oceny porównywalne z sąsiednią Malezją, ale gorsze niż w przypadku np. Indonezji oraz negatywnie odbiegające od charakterystyki większości państw europejskich, w tym też Polski, jednak na tle Azji prezentują się zdecydowanie „powyżej średniej” (www.freedomhouse.org).

Jeszcze jedną specyfiką singapurskiego systemu polityczno-prawnego, są niespotykane w innych krajach rygory dotyczące utrzymania czystości na terenie całego państwa, a zwłaszcza ich bardzo sumienne przestrzeganie. Obowiązuje całkowity zakaz wwozu, sprzedaży i konsumpcji gumy do żucia (mandat 500 SGD⁹), zakaz jedzenia i picia we wszystkich środkach komunikacji miejskiej (mandat 1000 SGD), zakaz palenia poza wyznaczonymi punktami (mandat 500 SGD) i oczywiście całkowity zakaz zaśmiecania, za rzucenie na ulicę np. niedopałka papierosa lub zapalki można spodziewać się mandatu w wysokości 500 SGD.

Granice państwa, konflikty i spory terytorialne

Singapur posiada wyłącznie granice morskie, choć z Malezją łączy go dwa mosty. Długość granic wynosi 193 km (*The World Factbook*). Najbliższym sąsiadem jest położona na północy Malezja, od której jest oddzielony wąską (ok. 1,2 km szerokości) cieśniną Johor. Od południa i zachodu, poprzez cieśninę Singapurską oraz cieśninę Malakka, graniczy z Indonezją. Najbliższymi wyspami indonezyjskimi jest na południu archipelag Riau, a na zachodzie Sumatra.

⁷ wskaźnik CPI o wartości 10, jest równoznaczny z całkowitym brakiem korupcji

⁸ system *Freedom House* ocenia odrębnie swobody polityczne i wolność osobistą, stosując skalę ocen od 1 do 7, w której najwyższa wartość oznacza absolutny brak swobód.

⁹ 1 SGD (dolar singapurski) = ok. 2 PLN

Z Malezją wyspa Singapur jest połączona za pomocą nasypu (grobli) (*The Causeway*), którym biegnie droga, linia kolejowa i rurociąg, łączącego północną część wyspy z malezyjskim miastem Johor Baharu oraz w zachodniej części nowym mostem *Tuas Second Link*, wykorzystywanym głównie przez ciężarówki oraz bardzo liczne dalekobieżne autobusy, kursujące do miast zachodniej Malezji i Tajlandii (fot. 3, ryc. 1).

Fot. 3. Most *Tuas Second Link* nad cieśniną Johor, łączący Singapur z Malezją, fot. autor

Singapur stara się utrzymywać poprawne stosunki polityczne ze wszystkimi państwami Południowo-Wschodniej Azji. Jedyne konflikty dotyczą dostaw wody pitnej rurociągiem z Malezji oraz prowadzonych przez Singapur prac nad pozyskaniem nowej powierzchni lądowej z morza. Ponadto Singapur jest skonfliktowany z Malezją o wysepki Pedra Branca (Pulau Batu Puteh), obejmujące też drobniejsze skaliste Middle Rock i South Ledge. Jest to niewielki archipelag (największa wyspa ma powierzchnię zaledwie 2 tys. m²), położony na wschód od Singapuru, pomiędzy wybrzeżem Malezji a indonezyjskim archipelagiem wysp Riau (ryc. 3). Wysepki zostały odkryte w 1583 r. przez van Linschotena, następnie zagospodarowane przez Brytyjską Kompanię Wschodnioindyjską, w 1851 r. zlokalizowano tam latarnię morską Horsburgh, a obecnie znajdują się również przekaźniki telekomunikacyjne (fot. 4). Konflikt pojawił się w 1979 r., kiedy Malezja opublikowała mapy, według których wyspy leżały w obrębie malajskich wód terytorialnych. W 2003 r. rządy Malezji i Singapuru przekazały rozstrzygnięcie sporu Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości (MTS) w Hadze¹⁰. 23 maja 2008 r. zapadł w tej sprawie wyrok. Decyzją MTS, stosunkiem głosów 12

¹⁰ na podstawie www.pinoyblogmachine.com/2007/11/10 oraz www.icj-cij

do 4, wyspę Pedra Branca przyznano Singapurowi, natomiast bezludne wysepki Middle Rock, stosunkiem głosów 15 do 1, przyznano Malezji¹¹.

Specyficznym rodzajem zagrożenia, aczkolwiek istotnym z uwagi na rolę transportu morskiego w gospodarce Singapuru, jest piractwo morskie prowadzone na wodach malajskich i indonezyjskich.

Ryc. 3. Lokalizacja wyspy Pedra Branca
www.straitstimes.com/STI/STIMEDIA/image

Fot. 4. Infrastruktura wyspy Pedra Branca
www.pinoyblogmachine.com/2007/11/10

Struktura etniczna, językowa i religijna

Bezpośrednio przed kolonizacją brytyjską, w 1818 r., Singapur zamieszkiwało zaledwie 150 osób (120 Malajów i 30 Chińczyków). Przez długie lata angielskich rządów wzrost liczby ludności wiązał się głównie z imigracją, w której preferowani byli Chińczycy. Według pierwszego spisu ludności z 1824 r. wyspę zamieszkiwało już 8,7 tys. ludzi (4,6 tys. Malajów, 3,3 tys. Chińczyków i 0,8 tys. Hindusów), co oznacza, że w ciągu pierwszych 5 lat panowania brytyjskiego liczba ludności wzrosła aż 58 razy. W latach 30. XIX w. rozpoczęła się także migracja Hindusów, którzy przybywali na Malaje i do Singapuru głównie w charakterze taniej siły roboczej. Do Singapuru migrowali też mieszkańcy Półwyspu Malajskiego i Archipelagu Sundajskiego, jednak najliczniejsza była imigracja chińska. W 1881 r. Singapur zamieszkiwało 139 tys. osób, wśród których Chińczycy stanowili już 53% ogółu. Największy napływ chińskich imigrantów miał miejsce w pierwszy dekadach XX w., głównie z powodu rozwoju uprawy i przetwórstwa kauczuku. W 1932 r. władze brytyjskie wprowadziły po raz pierwszy

¹¹ na podstawie UN News Centre www.un.org/apps/news/story.asp

restrykcje, zakazując masowej imigracji. Nie dotyczyło to jednak kobiet, które stanowiły zaledwie ok. 30% mieszkańców wyspy. Spowodowało to migrację do Singapuru, tylko w latach 1934-39, ponad 190 tys. Chinek. Dalszy, choć już zdecydowanie mniej liczny, napływ imigrantów z Chin, Półwyspu Malajskiego, Indii, Sri Lanki, Jawy trwał do lat 60. XX w. Po uzyskaniu przez Singapur niepodległości, głównie z powodu wprowadzenia silnych restrykcji imigracyjnych, wzrost liczby ludności był w głównej mierze efektem przyrostu naturalnego (Czajkowski, Maryański 1984, Sobczyński 1989). Od lat początku lat 90. ponownie coraz większą rolę zaczyna odgrywać imigracja¹².

Współczesna struktura etniczna mieszkańców Singapuru, kształtuje się następująco: 76,8% Chińczycy, 13,9% Malajowie, 7,9% Hindusi, 1,4% inni¹³.

Zdecydowana dominacja w strukturze etnicznej ludności chińskiej, w olbrzymim stopniu determinowała i determinuje szybki rozwój gospodarczy Singapuru. Społeczność ta, dzięki m.in. takim cechom jak pracowitość, zaradność, zamiłowanie do handlu, bardzo silne więzy wewnątrzgrupowe, solidaryzm, edukacja, w połączeniu z liberalnym systemem gospodarczym, przyczynia się do rozwoju ekonomicznego w całym regionie Azji Południowo-Wschodniej, gdzie stanowi grupę ludności zdecydowanie zamożniejszą i lepiej wykształconą. Najlepiej widać to na przykładzie Singapuru, Hongkongu i Tajwanu, ale także chińskich skupisk w Malezji, Tajlandii, Indonezji. Ta wysoka pozycja gospodarcza wraz z rozproszeniem przestrzennym, migracjami, zamieszkiwaniem głównie w miastach, odpornością na asymilację, w bardzo dużym stopniu upodabnia pozycję i znaczenie ludności chińskiej w tym regionie do ludności żydowskiej w przedwojennej Europie.

Mieszkający w Singapurze Chińczycy, przybyli głównie z południowych Chin, z prowincji Fuijan, Guangdong, Guangxizhuang. Niejednokrotnie istotnie różnią się między sobą, głównie pod względem językowym (dialekty) i kulturowym. Singapurscy Malajowie, choć uważają się za grupę jednolitą, dzielą się na urodzonych na wyspie, imigrantów z Półwyspu Malajskiego oraz bardzo licznych przybyszów z wysp indonezyjskich, głównie Jawy i Riau. Nazwa „Hindusi” obejmuje imigrantów z Indii, Pakistanu, Sri Lanki i Bangladeszu, ale główną grupę, około 60-70%, stanowią Tamilowie z południowych Indii i Sri Lanki. Bardzo nieliczną, ale wyrazistą społecznością są Arabowie, potomkowie XIX-wiecznych kupców. Wśród ludności spoza Azji, dominują Anglicy i Amerykanie, relatywnie dużo jest także mieszaińców europejsko-chińskich oraz europejsko-hinduskich. Na kilku mniejszych

¹² szerzej w kolejnym podrozdziale

¹³ na podstawie *The World Factbook*, spis z roku 2000

wyspach, m.in. Brani, nadal zamieszkują potomkowie singapurskich aborygenów: Badżao lub Oranglauci, którzy ulegli daleko posuniętej asymilacji (Sobczyński 1989).

Już na samym początku brytyjskiego panowania, próbowano separować poszczególne grupy etniczne. W latach 1822-23, sir Stamford Raffles, założyciel miasta, wyznaczył wręcz „dzielnice etniczne”, które przetrwały do dziś i bardzo wyraźnie odznaczają się morfologią oraz krajobrazie etnicznym i kulturowym miasta (Hanna 2000). W początkowym okresie miasto rozwijało się na niewielkim obszarze w południowej części wyspy, przy ujściu rzeki Singapur. Po pierwszym, chaotycznym okresie żywiłowego osadnictwa, podjęto decyzję o osiedleniu imigrantów w Chin na południe od rzeki, w okolicach dzisiejszych ulic Telok Ayer, Boat Quay, South Bridge Road i Pagoda Street. Obszar ten do dziś nosi nazwę *Chinatown* i jest największym skupiskiem tradycyjnych chińskich świątyń, kamienic, sklepów (fot. 5). Na północ od ujścia rzeki zlokalizowano „dzielnicę kolonialną” (*colonial district*), pełną reprezentacyjnych budynków rządowych, teatrów, hoteli, parków, klubów sportowych. Jeszcze dalej w kierunku północnym, pomiędzy ulicami Serangoon Road, Sungei Road i Jalan Besar umieszczono imigrantów z Indii i Cejlonu. Do dziś w tej okolicy, określanej jako *Little India*, zdecydowanie dominuje ludność hinduska i specyficzny klimat subkontynentu indyjskiego, z charakterystyczną architekturą świątynną i oryginalną kuchnią (fot. 6). Tuż obok, wzdłuż Arab Street, w XIX w. kupcy arabscy oraz szerzej – muzułmańscy, utworzyli społeczność kupiecką. Okolica do dziś zachowała handlowy charakter z wyraźnymi cechami arabskimi, w postaci np. imponujących meczetów i licznych sklepów z dywanami i jedwabiem. Oczywiście współczesny Singapur niezwykle się rozbudował i przekształcił. Zdecydowanie dominująca pod względem liczebności ludność chińska zamieszkuje dziś cały obszar wyspy, nie tylko *Chinatown*, jednak w *Little India* i okolicach Arab Street nadal przeważają te same społeczności co w XIX w. Z kolei Malajowie zamieszkują głównie w północnej części wyspy, nad cieśniną Johor.

Fot. 5. Pagoda Street w *Chinatown*, fot. autor

Fot. 6. Hinduski w *Little India*, fot. autor

Struktura językowa jest pochodną przeszłości kolonialnej oraz bardzo zróżnicowanego składu etnicznego mieszkańców. W Singapurze są aż cztery języki urzędowe: angielski, chiński, malajski, tamilski, z tym że język malajski ma status „języka narodowego”. Natomiast współczesna struktura językowa mieszkańców kształtuje się następująco: 58,8% chiński (poszczególne dialekty: 35% mandaryński, 11,4% hokkien, 5,7% kantoński 4,9% teochew, 1,8% inne dialekty chińskie), 23% angielski, 14,1% malajski, 3,2% tamilski, 0,9% inne¹⁴. Tak duże zróżnicowanie językowe, powodowało istotne problemy w porozumiewaniu się. Jednak z powodu wyraźnego preferowania angielskiego na wszystkich szczeblach singapurskiego szkolnictwa, można przypuszczać, że udział tego języka będzie w przyszłości

¹⁴ na podstawie *The World Factbook 2008*

nadal rósł i niebawem stanie się on swoistym „*lingua franca*” mieszkańców Singapuru. Już dziś porozumiewanie się w języku angielskim nie nastęca żadnych problemów.

Fot. 7. Przykład czterech języków urzędowych Singapuru, fot. autor

Struktura religijna także jest w dużym stopniu odbiciem złożonej struktury etnicznej. Wśród współczesnych mieszkańców Singapuru, zdecydowanie dominują wyznawcy buddyzmu 42,5% (głównie Chińczycy), następnie muzułmanie 14,9% (głównie Malajowie, Pakistańczycy i częściowo Hindusi), protestanci 9,8% (Europejczycy, głównie Anglicy, Amerykanie, częściowo także Hindusi), taoiści 8,5% (Chińczycy), katolicy 4,8% (Europejczycy, Amerykanie), hinduiści 4% (Hindusi), inni 0,7% oraz relatywnie liczna, jak na uwarunkowania azjatyckie, grupa ateistów 14,8%¹⁵.

Pomimo bardzo zróżnicowanej struktury etnicznej, językowej i religijnej obywateli Singapuru, władzom tego państwa udało się w ostatnich dekadach zakończyć wszelkie konflikty narodowościowe i rasowe, które we wcześniejszych dziejach wyspy pojawiały się z różnym natężeniem. Singapur jest bardzo rzadkim w Azji przykładem wielokulturowego państwa o harmonijnie funkcjonującym społeczeństwie.

Współczesna struktura demograficzna ludności w aspekcie geopolitycznym

W połowie 2007 r. w Singapurze zamieszkiwało 4.588.600 osób. Pod względem liczby ludności zajmuje on 118 miejsce na świecie, a gęstość zaludnienia wynosi aż 6621 osób/km², co daje 2 miejsce na świecie, po Monako. Ludność jest rozmieszczona bardzo nierównomiernie, zdecydowana większość mieszkańców zamieszkuje południową część wyspy Singapur, część

¹⁵ na podstawie *The World Factbook*, spis z roku 2000

północna, a zwłaszcza północno-zachodnia jest zaludniona zdecydowanie słabiej, natomiast na pozostałych wysepkach mieszka łącznie zaledwie kilkanaście tysięcy osób.

Statystyka singapurska od 1970 r. wyróżnia kategorię „*Singapore resident*”, do której zalicza wyłącznie obywatele Singapuru oraz osoby na stałe mieszkające w Singapurze. Jest ich obecnie (VII 2007) 3.583.100. Bardzo istotna różnica, nieco ponad 1 mln osób (22% ogółu ludności), pomiędzy wszystkimi mieszkańcami Singapuru a „rezydentami” dotyczy w głównej mierze emigrantów ekonomicznych, okresowych pracowników z Malezji i Indonezji coraz liczniej przybywających na wyspę. W 1990 r. różnica ta była ponad trzykrotnie mniejsza i wynosiła 311 tys. osób, a w 1970 r. zaledwie 61 tys.

Singapur cechuje się bardzo wysokim wzrostem liczby ludności. W 2007 r. wśród ogółu mieszkańców Singapuru wyniósł on 4,3%, jednak wśród „rezydentów” był znacząco niższy 1,6%. W liczbach bezwzględnych oznacza to, że pomiędzy 2006 a 2007 r. w Singapurze ogółem przybyło ponad 187 tys. osób, jednak wśród 3,5 mln obywateli Singapuru wzrost wyniósł 57 tys. Wyraźnie widać, że bardzo dynamiczny wzrost liczby ludności, w ciągu ostatnich 17 lat, z 3 mln (1990) do ponad 4,5 mln (2007), czyli aż o 50%, jest spowodowany wyjątkowo wysokim przyrostem naturalnym, jednak – w głównym stopniu – jest efektem bardzo dużego dodatniego salda migracji, wywołanego atrakcyjnością ekonomiczną Singapuru na tle najbliższych sąsiadów oraz dynamicznym rozwojem gospodarczym, wymagającym licznej siły roboczej.

Spółeczeństwo singapurskie jest stosunkowo młode, 19% nie ukończyło 15 roku życia, zdecydowanie dominuje ludność w wieku produkcyjnym, stanowiąc aż 72,5% ogółu, a osoby po 65 roku życia to zaledwie 8,5% mieszkańców.

Średnia długość życia w Singapurze systematycznie się wydłuża i wynosi 80,4 lata (82,8 dla kobiet, 78,0 dla mężczyzn). W porównaniu z innymi państwami, nie tylko Południowo-Wschodniej Azji, ale także Europy, są to wartości bardzo wysokie, świadczące o wysokim poziomie życia i bardzo dobrze rozwiniętej opiece medycznej.

Poziom wykształcenia należy do najwyższych w całym regionie Azji Południowo-Wschodniej. Zaledwie 4,3% mieszkańców w wieku powyżej 15 lat jest analfabetami, a aż 87% osób w wieku 25-39 lat ma średnie lub wyższe wykształcenie¹⁶.

Z gospodarczego oraz społecznego punktu widzenia, struktura demograficzna mieszkańców Singapuru jest bardzo korzystna. Zdecydowanie przeważa ludność w wieku produkcyjnym,

¹⁶ wszystkie dane na podstawie *Singapore Department of Statistics* (www.singstat.gov.sg). Dane mówiące o strukturze demograficznej ludności dotyczą kategorii „*Singapore resident*”, czyli obywatele Singapuru oraz stałych mieszkańców

wykształcona, o wysokich kwalifikacjach, co doskonale rokuje dalszemu rozwojowi gospodarczemu kraju. W przyszłości problem może stanowić bardzo szybko rosnąca liczba ludności, co w przypadku tak niewielkiego i już dziś bardzo gęsto zaludnionego państwa, może stanowić istotny problem. Ponadto dalszy napływ imigrantów, będzie nieuchronnie prowadził do zmiany struktury etnicznej i religijnej ludności, co w wielu regionach świata wywoływało groźne konflikty społeczno-polityczne.

Gospodarka w kontekście globalnym

Ze względu na bardzo korzystne położenie, na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych oraz w pobliżu Malezji, zasobnej w kaczuk i cynę, już w XIX w. Singapur wykształcił gospodarkę opartą na pośrednictwie handlowym i usługach, a także przemysł przetwórczym, głównie gumowym i spożywczym. Jednak dopiero uzyskanie niepodległości gwałtownie przyspieszyło procesy industrializacji. Głównymi czynnikami stymulującymi rozwój gospodarczy Singapuru, obok dogodnego położenia geograficznego, była liberalna polityka gospodarcza i duże zasoby siły roboczej (Czajkowski, Maryański 1984, Sobczyński 1989).

Obecnie najważniejszymi gałęziami przemysłu jest przemysł elektroniczny, petrochemiczny, stoczniowy (głównie remonty statków), elektromaszynowy, tekstylny.

Jednak gałęzią gospodarki, która przynosi największe dochody są usługi, zwłaszcza finansowe. Singapur, obok Nowego Jorku, Londynu i Tokio, należy do największych globalnych centrów finansowych. Ulokowana jest tu jedna z największych światowych giełd, w 2006 r. swoje siedziby miało 156 banków¹⁷ i 144 firmy ubezpieczeniowe¹⁸ – to wszystko na wyspie o średnicy ok. 30 km.

Coraz większe znaczenie w gospodarce odgrywa turystyka. W ciągu ostatnich 20 lat, odnowiono tzw. „dzielnice etniczne” (chińską, kolonialną, hinduską i arabską), rozbudowano największy na świecie park ptaków Jurong, ogród botaniczny i zoologiczny, a wyspę Sentosa zamieniono na park rozrywki, którego główną atrakcją jest największe w Azji oceanarium. Wszystko po to, aby zatrzymać w Singapurze licznych turystów, którzy jeszcze niedawno traktowali go wyłącznie jako dobre miejsce na zakupy taniej elektroniki. Bardzo szybko przyniosło to oczekiwane efekty. W 2007 r., Singapur odwiedziło 10,3 mln turystów¹⁹, więcej niż np. Szwajcarię czy Chorwację, a dochody z turystyki przekroczyły 10 mld USD.

¹⁷ w tym tylko 5 o znaczeniu lokalnym

¹⁸ dane na podstawie *Singapore Department of Statistics* (www.singstat.gov.sg).

¹⁹ nie licząc ludności malajskiej przybywającej drogą lądową.

Znaczenie gospodarcze Singapuru jest niewspółmiernie duże w porównaniu z jego obszarem i liczbą ludności. Należy on do grona najszybciej rozwijających się państw świata, jest czołowym przedstawicielem tzw. „azjatyckich tygrysów”. W latach 90. wzrost PKB był na poziomie ok. 9% rocznie, obecnie (2007) jest to 7,7%. W ciągu 40 lat niepodległości kraj ten kilkanaście razy powiększył swój dochód narodowy, osiągając najwyższe wskaźniki ekonomiczne wśród państw postkolonialnych, ustępując jedynie kilku krajom rejonu Zatoki Perskiej. Jednak one osiągnęły wysoki dochód dzięki zasobom ropy naftowej, a Singapur dzięki pracowitości i zaradności mieszkańców oraz polityce władz. Rezerwy walutowe, tylko w ciągu ostatnich kilku lat, wzrosły z 76 mld USD w 2001 r. do gigantycznej sumy 178 mld USD w III 2008 r., (7 miejscu na świecie). PKB na osobę osiągnęło w 2007 r. wartość 35 163 USD co lokuje Singapur ok. 10-15 miejsca na świecie. PKB jest wytwarzane głównie przez usługi 66,3% oraz przemysł 33,7%. Rolnictwo nie odgrywa już żadnej roli w singapurskiej gospodarce, zdecydowana większość żywności jest importowana. Bezrobocie wynosi zaledwie 1,8%, a inflacja 2,1% (2007)²⁰.

Istotną rolę w singapurskiej gospodarce odgrywa handel międzynarodowy. Przez lata głównym przedmiotami handlu były produkty przetwórstwa ropy naftowej oraz malezyjska cyna i kauczuk. Obecnie, zarówno w eksporcie, jak i imporcie dominują wyroby elektroniczne, przed produktami petrochemicznymi oraz wyposażeniem telekomunikacyjnym. Głównymi partnerami handlowymi jest Malezja, kraje Unii Europejskiej, USA, Chiny, Indonezja²¹. Singapur jako pierwsze państwo azjatyckie podpisał porozumienie o wolnym handlu z USA. Posiada on dodatni bilans w handlu międzynarodowym. W 2006 r. wartość singapurskiego eksportu towarów wyniosła 271,8 mld USD, co dało mu 14 miejsce na świecie, tuż za Rosją, a przed np. Hiszpanią, Szwajcarią czy Tajwanem oraz takimi potentatami w eksporcie ropy naftowej jak np. Meksyk, Arabia Saudyjska czy Zjednoczone Emiraty Arabskie. Specyficzną cechą singapurskiego eksportu jest nadal bardzo duży, 47% udział re-eksportu, o wartości 128,6 mld USD. Natomiast wartość importu wyniosła 238,7 mld USD, dając 15 miejsce w świecie, przed np. Tajwanem, Rosją czy Indiami. W przypadku importu aż 46% (110 mld USD) stanowi tzw. *retained import*, czyli towary, które następnie podlegają dalszej obróbce i re-eksportowi. Do tego należy dodać eksport i import usług o łącznej wartości ok. 120 mld USD rocznie. W 2006 r. łączna wartość singapurskiego handlu

²⁰ dane na podstawie *Singapore Department of Statistics* (www.singstat.gov.sg).

²¹ na podstawie *Ministry of Trade and Industry Singapore* (www.app.mti.gov.sg)

zagranicznego, zarówno towarów jak i usług, osiągnęła 628,6 mld USD i rozwija się w tempie kilkunastu procent rocznie²².

Podstawową przyczyną współczesnego bardzo dynamicznego rozwoju gospodarczego Singapuru, obok pracowitości chińskich mieszkańców i stabilności politycznej, jest niezwykle liberalny system gospodarczy i otwarcie na inwestycje zagraniczne. Według corocznego raportu „Wskaźnika Wolności Gospodarczej” (*Index of Economic Freedom*) publikowanego przez *The Wall Street Journal* i *Heritage Foundation* (2008), Singapur, obok Hongkongu, jest państwem o największej wolności gospodarczej na świecie. Polska została sklasyfikowana na 83 miejscu (www.heritage.org). Natomiast według publikowanego w Szwajcarii przez IMD „Światowego Rocznika Konkurencyjności 2007” (*World Competitiveness Yearbook*), gospodarka Singapur pod względem konkurencyjności ustępuje minimalnie tylko gospodarce USA, wyprzedzając wszystkie gospodarki azjatyckie i europejskie (www.imd.ch). Dlatego też nie może zaskakiwać, że w rankingu corocznie opracowywanym przez *Foreign Policy Magazine*, dotyczącym „Wskaźnika Globalizacji”²³ (*Globalization Index*) Singapur zarówno w 2005 jak i w 2006 r., zajął pierwsze miejsce w świecie (www.atkearney.com).

Bardzo popularnym miernikiem określającym rozwój społeczno-ekonomiczny poszczególnych państw jest stosowany przez ONZ, tzw. „Wskaźnik Rozwoju Społecznego” HDI (*Human Development Index*)²⁴. Według raportu z 2007 r., Singapur został umieszczony w grupie państw wysoko rozwiniętych, na 25 miejscu w świecie. Spośród państw azjatyckich wyprzedza go tylko Japonia (8 miejsce), Hongkong (21 miejsce) i Izrael (23 miejsce). Polska znalazła się na miejscu 37 (www.hdr.undp.org).

Z kolei brytyjski tygodnik *The Economist*, opracował „Wskaźnik Jakości Życia” (*Quality of Life Index*), w którym połączono wyniki badań ankietowych dotyczące satysfakcji życiowej mieszkańców z obiektywnymi czynnikami jakości życia²⁵. Według tego wskaźnika Singapur zajmuje 11 miejsce w świecie (2005), jest najwyżej sklasyfikowanym państwem azjatyckim. Japonia zajęła miejsce 17, a Polska 48 (www.economist.com).

²² dane na podstawie *World Trade Organization* (www.wto.org)

²³ wskaźnik globalizacji jest mierzony na podstawie stopnia integracji danego państwa ze światem w sferze gospodarki, polityki, technologii i życia społecznego.

²⁴ do obliczenia wskaźnika HDI wykorzystuje się średnią długość życia, ogólny wskaźnik skolaryzacji, wskaźnik umiejętności czytania ze zrozumieniem i pisanie oraz PKB na osobę.

²⁵ bierze się pod uwagę takie czynniki jak: PKB na osobę, sytuacja zdrowotna, bezrobocie, równość płci, wskaźnik rozwodów, klimat, stabilność polityczna, bezpieczeństwo, wolność polityczna (www.economist.com)

Transport w kontekście geopolitycznym

Singapur, wykorzystując swoje położenie geograficzne i geopolityczne, stał się w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat jednym z największych na świecie węzłów transportu morskiego i lotniczego.

W 2007 r. do portu w Singapurze przybiło 128 568 statków, wśród których najliczniejszą grupę stanowiły regionalne promy (36 530), kontenerowce (19 946) i tankowce (19 312). Przewiozły one łącznie prawie 500 mln ton ładunków. Przez port przewinęły się w 2007 r. kontenery o objętości 28 mln TEU²⁶. Jest to największy, obok Szanghaju i Hongkongu, port kontenerowy na świecie. W Singapurze dynamicznie rozwija się flota handlowa, pod jego banderą (należącą do kategorii tzw. „tanich bander”) w III 2008 r. było zarejestrowane 3 615 statków²⁷.

Największym singapurskim portem lotniczym jest od 1982 r. Changi. Dzięki 80 międzynarodowym liniom lotniczym, ma bezpośrednie połączenie z ponad 180 miastami w 50 państwach. W 2006 r. na Changi lądowało ponad 100 tys. samolotów, które przewiozły ok. 33 mln pasażerów i ok. 2 mln ton towarów²⁸. Pod względem ruchu pasażerskiego jest to 5 lotnisko w Azji, po Tokio, Pekinie, Hongkongu i Bangkoku. Dawne, mniejsze lotniska Paya Lebar, Seletar, Tengah, obecnie obsługują różnego rodzaju szkoły lotnicze oraz niektóre loty czarterowe.

Singapurskie narodowe linie lotnicze *Singapore Airlines* utrzymują 65 połączeń z 35 państwami, na wszystkich kontynentach, poza Ameryką Południową. Dysponują 94 samolotami, w 2007 r. jako pierwsza linia lotnicza na świecie, wprowadziły do służby największy samolot pasażerski Airbus A380, a kolejnych 18 zamówiły²⁹. W 2008 r. ma zostać uruchomiona pierwsza tania linia lotnicza pomiędzy Europą i Azją, z Londynu do Singapuru³⁰.

Transport kolejowy to zaledwie jedna linia kolejowej, o długości 26 km, która jednak posiada bardzo duże znaczenie komunikacyjne, ponieważ bezpośrednio łączy Singapur, poprzez groblę, z Kuala Lumpur w Malezji oraz Bangkokiem w Tajlandii. Natomiast transport drogowy jest doskonale rozwinięty, obejmuje 3262 km dróg asfaltowych, w tym 150 km autostrad³¹. Jak na kraj o powierzchni niecałych 700 km² jest to imponująca gęstość sieci

²⁶ TEU (*twenty-feet equivalent unit*) – jednostka określająca standardowy wymiar kontenera o długości 20 stóp. Służy do określania pojemności kontenerowej portów i statków.

²⁷ na podstawie *Maritime and Port Authority* (www.mpa.gov.sg)

²⁸ na podstawie *Yearbook of Statistics Singapore 2007* (www.singstat.gov.sg/pubn/reference)

²⁹ na podstawie www.singaporeair.com

³⁰ na podstawie www.edreams.com/flights/london-singapore/

³¹ na podstawie *Yearbook of Statistics Singapore 2007* (www.singstat.gov.sg/pubn/reference)

drogowej. Poprzez groblę i nowy most, wyspa Singapur ma dwa bezpośrednie połączenia drogowe z Półwyspem Malajskim, a także połączenie drogowe z wyspą Sentosa.

Stosunki dyplomatyczne, przynależność do organizacji międzynarodowych

Singapur utrzymuje stosunki dyplomatyczne ze 175 państwami na świecie, co świadczy o jego dużej aktywności na forum międzynarodowym. Stosunki z Polską nawiązał 10.04.1969 r. W Singapurze znajduje się polska ambasada, w gronie 63 zagranicznych ambasad, 41 konsulatów i 10 przedstawicielstw międzynarodowych organizacji³².

Dla państwa tak małego, a jednocześnie bogatego i położonego w miejscu niezwykle istotnym z punktu widzenia geopolityki, prowadzenie przemyślanej polityki zagranicznej jest rzeczą kluczową dla bezpieczeństwa kraju. Choć na arenie międzynarodowej premier Lee Kuan Yew m.in. popierał wojnę w Wietnamie, potępiał komunizm i bardzo krytycznie wypowiadał się o polityce Mao Tse-Tunga w Chinach, to jednak starał się balansować między rozbieżnymi interesami supermocarstw i przedstawiać Singapur jako kraj przyjmujący postawę „niezaangażowaną”. W czasach „zimnej wojny” Singapur wystrzegał się otwartego popierania którejkolwiek ze światowych potęg, choć z pewnością najbliższa była mu polityka USA (Bankowicz 2005).

Od początku swego suwerennego funkcjonowania Singapur stara się aktywnie uczestniczyć w globalnej polityce, m.in. poprzez przynależność do szeregu międzynarodowych organizacji, poczynając od Brytyjskiej Wspólnoty Narodów i ONZ. W 1967 r. stał się członkiem założycielem Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), a w 1989 r. Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (APEC), najważniejszych pod względem politycznym i gospodarczym organizacji w Południowo-Wschodniej Azji. W 1995 r. został przyjęty do Światowej Organizacji Handlu (WTO).

Singapur nie należy do żadnych paktów militarnych, natomiast w 1971 r. podpisał porozumienie o wspólnej obronie z Malezją.

Podsumowanie

Republika Singapuru, pod względem geograficznym, politycznym, gospodarczym, społecznym oraz kulturowym, jest współcześnie jednym z najbardziej zadziwiających państw świata, swoistym fenomenem. Pomimo bardzo małego terytorium, niewielkiej liczby ludności, położeniu w strefie tropikalnej, braku jakichkolwiek surowców naturalnych, presji sąsiadów

³² na podstawie *Ministry of Foreign Affairs Singapore* (www.mfa.gov.sg)

oraz silnie zróżnicowanego, wielokulturowego społeczeństwa, państwo to potrafiło samodzielnie w ciągu kilkudziesięciu lat dokonać skoku cywilizacyjnego i znaleźć się dziś w gronie najlepiej rozwiniętych, zamożnych i stabilnych państw świata.

Złożyło się na to wiele przyczyn, ale trzy wydają się zasadnicze: skuteczne i kompetentne rządy, bardzo liberalna polityka gospodarcza oraz dominacja ludności chińskiej.

Pozycję Singapuru we współczesnym świecie, najlepiej obrazuje zestawienie kilku, omawianych wcześniej, globalnych wskaźników gospodarczych, społecznych, geograficznych:

- *Wskaźnik Globalizacji* – 1 miejsce w świecie;
- *Wskaźnik Wolności Gospodarczej* – 2 miejsce w świecie;
- *Wskaźnik Konkurencyjności Gospodarczej* – 2 miejsce w świecie (1 w Azji);
- *Wskaźnik Percepcji Korupcji* – 5 miejsce w świecie (1 w Azji);
- *Wskaźnik Jakości Życia* – 11 miejsce w świecie (1 w Azji);
- *Wskaźnik Rozwoju Społecznego* – 25 miejsce w świecie (4 w Azji);
- rezerwy walutowe – 7 miejsce w świecie;
- PKB na osobę – 10-15 miejsce w świecie;
- wartość eksportu – 14 miejsce w świecie;
- wartość importu – 15 miejsce w świecie;
- liczba ludności – 118 miejsce w świecie;
- wielkość terytorium – 179 miejsce w świecie;

Literatura:

1. Bankowicz M. (red.), 2004, *Historia polityczna świata XX wieku 1945-2000*, Kraków
2. Bankowicz M., 2005, *System polityczny Singapuru*, Kraków
3. Barbag J., 1987, *Geografia polityczna ogólna*, Warszawa
4. Bińkowski A. (red.), 2004, *Almanach państw świata 2004*, Warszawa
5. Burski K., 2004, *Singapur* [w:] M. Dziekan (red.) *Encyklopedia Historyczna Świata*, t. 11. Azja, cz. 2, Warszawa
6. *Calendario Atlante de Agostini*, 2006
7. Čufrin G.I. (red.), 1988, *Singapur*. Spravočnik, Moskwa
8. Czajkowski P., Maryański A., 1984, *Geografia ekonomiczna Azji Południowo-Wschodniej*, Warszawa
9. Dol'nikova V.A., Ioanesjan S.I. (red.), 1989, *Jugo-Vastočnaja Azija. Nesocialističeskie strany*. Spravočnik. Moskwa
10. *Encyklopedia Świat i Polska*, 2007, Warszawa
11. Epstein M., (red.), 1934, *The Statesman's Yearbook*, Londyn

12. Hanna N., 2000, *Singapur i Malezja*, Warszawa
13. Langer Z., 2004, *Malezja* [w:] M. Dziekan (red.) *Encyklopedia Historyczna Świata*, t. 11. Azja, cz. 2, Warszawa
14. Otok S., 1996, *Geografia polityczna*, Warszawa
15. *Singapore Facts and Pictures*, 1988, Singapur
16. Sobczyński M., 1989, *Singapur*, „Geografia w szkole”, nr 4, str. 233-244
17. Sobczyński M., 2006, *Państwa i terytoria zależne. Ujęcie geograficzno-polityczne*, Toruń

Internet:

Economist Intelligence Unit www.ekonomist.com
Globalization Index www.atkearney.com
Human Development Reports www.hdr.undp.org
Index of Economic Freedom www.heritage.org.
International Court of Justice www.icj-cij.org
Maritime and Port Authority www.mpa.gov.sg
Ministry of Foreign Affairs Singapore www.mfa.gov.sg
Ministry of Trade and Industry Singapore www.app.mti.gov.sg
Singapore Department of Statistics www.singstat.gov.sg/stats/
The World Factbook www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook
UN News Centre www.un.org
World Trade Organization www.wto.org
Yearbook of Statistics Singapore 2007 www.singstat.gov.sg./pubn/reference
www.edreams.com/flights/london-singapore/
www.elections.gov.sg/index.html
www.freedomhouse.org
www.imd.ch
www.transparency.org
www.pl.wikipedia.org
www.pinoyblogmachine.com/2007/11/10